

Problematika periodizace dějin hudby

Periodizace dějin hudby je jednou ze základních otázek hudebně historické práce. Důvod je nasnadě - funkčně i kompozičně technicky široké spektrum historicky vzniklých podob hudby vyžaduje uspořádání - utřídění podle nějakých relevantních hledisek (kritérií). Jako problém se požadavek třídění objevuje v okamžiku, kdy začínají vznikat první přehledy vývoje hudby, v době, kdy si hudebníci začali plně uvědomovat historický rozměr hudby a „objevili“ dějiny hudby - a to bylo zhruba od 18. století. Existuje celá řada periodizačních kritérií, v zásadě je lze podle jejich charakteru rozčlenit do tří skupin:

- 1) **Hledisko obecně historické** (období: pravěk – starověk – středověk – novověk). Je to první z hledisek, které se začínalo v hudebně historické literatuře používat. Vyplývá ze skutečnosti, že hudební historie vznikala jako aplikovaná a specializovaná disciplína historie obecné. Jeho nevýhodou je příliš řídké síto neschopné přesně diferencovat a vysvětlit jednotlivé stylové fáze ve vývoji hudby. Zvláštním případem aplikace obecně historického konceptu je periodizace založená na členění hudebního vývoje z hlediska **sociálně – ekonomických formací** (hudba prvobytně pospolné společnosti, hudba otrokářské společnosti atd.). Výhodou tohoto konceptu je, že člení do stejných skupin hudební život i velmi odlehlých kultur – jeho nevýhoda spočívá opět v malé rozlišovací schopnosti pro jednotlivé stylové fáze.
- 2) **Hledisko kulturně – historické** (období antické - předrománské – období románské – období gotické – renesance – klasicismus ad.). Je to aplikace kritérií ze sféry dějin výtvarného umění a literatury, takže tato kritéria (podobně jako u hledisek obecně historických) nevycházejí z podstaty hudebního materiálu a jeho vývojových podob.
- 3) **Hledisko hudebně imanentní** - periodizační kritéria vycházejí z proměn podob a funkcí hudby samé (imanentní = věci vlastní). Periodizace opírající se o hlediska imanentní se začínají objevovat od počátku 20.století. V české muzikologii byl průkopníkem tohoto nazírání na vývoj hudby Vladimír Helfert, který nové zásady pro členění hudebního vývoje formuloval v roce 1938 ve své slavné studii *„Periodizace dějin hudby. Příspěvek k otázce logiky hudebního vývoje“*. Zde se vyrovnával s některými dobovými periodizačními koncepty jak zahraničními, tak domácími - českými.
- 4) Významný český muzikolog **Josef Hutter (1894 – 1959)**, paleografie, organologie) ve svém (a v české muzikologii doposud ojedinělém) pokusu o filozofii hudby „Hudební myšlení“ se sice teorií periodizace „verbis expressis“ a systematicky nezabývá, ale kategorie periodizace a členění materiálu je v rozvrhu jeho knihy výrazným činitelem. Primárně jedná o morfologii a technologii hudebního materiálu, tedy o zvukové látce a o jejím uspořádání melodickém (první díl) a ve druhém dílu pojednává o principu harmonickém. Jakkoliv je základem Hutterova konceptu princip hudební imanence (podobně jako u Helferta- ostatně oba přístupy vznikají téměř současně), Hutter tyto jevy popisuje a vykládá na pozadí principu kulturně historického. Proto syntetizující kapitoly jeho spisu nesou názvy „Hudební idea starého věku“, „Formy a stavba věku středního“ apod. Josef Hutter tedy obohacuje Helfertův strohý hudebně imanentní koncept o širší hledisko kulturně historické.

Je proto nutné, abyste se s touto teoreticky zajímavou problematikou blíže seznámili studiem titulů uvedených v sylabu k 0. tematickému okruhu.